

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 401/04-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. februára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti JUDr. Ladislava Kuffu, bytom Ž., zastúpeného advokátkou JUDr. A. M., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 1282/98, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. Ladislava Kuffu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 1282/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 1282/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. Ladislavovi Kuffovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. JUDr. Ladislavovi Kuffovi vracia zaplatený súdny poplatok v kolkových známkach v sume 1 000 Sk (slovom jedentisíc slovenských korún).

5. Daňovému úradu Žilina I ukladá, aby vrátil JUDr. Ladislavovi Kuffovi zaplatený súdny poplatok v kolkových známkach v sume 1 000 Sk v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 401/04 z 8. decembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. Ladislava Kuffu, bytom Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 1282/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania začatého 21. októbra 1998 podaním žaloby sťažovateľa okresnému súdu je nárok na zaplatenie 50 500 Sk s príslušenstvom z titulu plnenia z poistnej zmluvy.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3500/05 z 24. januára 2005, ku ktorej pripojil aj vyjadrenie zákonného sudcu, ktorého obsahom bola táto chronológia procesných úkonov okresného súdu:

„Návrh v konaní 18 C 1282/98 bol podaný dňa 21. 10. 1998, dňa 23. 10. 1998 bol navrhovateľ vyzvaný na predloženie výpisu z OR (obchodného registra, pozn. ústavného súdu) odporcu, túto povinnosť si splnil, dňa 22. 02. 1999 bol vyžiadaný spis od Obvodného oddelenia PZ Žilina Východ a bol vyzvaný odporca na vyjadrenie k návrhu. Spis bol predložený súdu a odporca sa vyjadril k návrhu. Dňa 15. 01. 2001 bol spis pridelený na rozhodovanie Mgr. Z. H., sudkyňi OS Žilina.

Na základe Opatrenia č. 4 zo dňa 01. 10. 2004 k Rozvrhu práce Okresného súdu Žilina na rok 2004 veci v senáte 14 C boli pridelené sudcovi Okresného súdu v Žiline JUDr. V. K.

Od 22. 02. 1999 do 13. 01. 2005 sa vo veci nekonalo, dňa 13. 01. 2005 bolo vytýčené pojednávanie na deň 22. 03. 2005.

Od uvedeného dňa sa vo veci koná tak, aby nevznikali zbytočné prieťahy a vec mohla byť čo najskôr rozhodnutá.

Spôsobené prieťahy v konaní boli zapríčinené subjektívnymi skutočnosťami, a to najmä zlým zdravotným stavom sudkyne JUDr. H. ako aj jej vážnymi osobnými a rodinnými problémami“.

Právna zástupkyňa sťažovateľa bola 27. januára 2005 ústavným súdom vyzvaná na zaujatie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu, avšak túto možnosť nevyužila. Podaním doručeným ústavnému súdu 4. februára 2005 právna zástupkyňa sťažovateľa oznámila, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednania veci.

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v prehľade úkonov okresného súdu, ktorý tvoril prílohu k vyjadreniu predsedu okresného súdu z 24. januára 2005, a preto ústavný súdu poukazuje len na úkony v ňom uvedené, ktoré považuje za preukázané. Pri celkovom posúdení, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní, však

ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a zohľadnil ďalšie okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu.

1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posudzovaného občianskoprávneho konania je nárok sťažovateľa na plnenie z poistnej zmluvy uzatvorenej medzi účastníkmi predmetného konania. Z obsahu súdneho spisu, sťažnosti sťažovateľa a vyjadrenia okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o osobitnej skutkovej alebo právnej zložitosti veci, a to vzhľadom na to, že ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov. K právnej a faktickej zložitosti veci sa predseda okresného súdu nevyjadril.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo možné pripísať na jeho ťarchu v súvislosti so vznikom zbytočných priet'ahov v konaní. Sťažovateľ podal okresnému súdu riadne spísaný návrh v súlade s § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 a 2 OSP, doložil potrebné dôkazy a uhradil súdny poplatok. Požadovaný výpis z obchodného registra ohľadom žalovanej doručil okresnému

súdu v stanovenej lehote. V súhrne možno správanie sťažovateľa hodnotiť ako súčinnosť, ktoré neprispelo žiadnym spôsobom k predĺženiu celkovej doterajšej doby konania. Nie je mu teda možné vyčítať žiaden podiel na nečinnosti okresného súdu, čo však ani okresný súd vo svojom stanovisku k sťažnosti netvrdí.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že predmetná vec sa nachádza na okresnom súde od 21. októbra 1998, t. j. ku dňu vydania tohto nálezu 6 rokov a 4 mesiace. Okresný súd počas celej tejto doby vykonal iba nasledujúce úkony:

- 23. októbra 1998 vyzval sťažovateľa na predloženie výpisu z obchodného registra ohľadne žalovanej,
- 22. februára 1999 vyzval žalovanú na vyjadrenie k pripojenej žalobe,
- 24. marca 1999 požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru Zvolen - východ o zapožičanie spisu sp. zn. ČTS: PZ-319/PPv-98,
- 20. januára 2005 okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. marec 2005.

Okresný súd vo veci samej počas doby presahujúcej viac ako 6 rokov nevykonal jediný úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci nachádzal, a preto možno konštatovať, že celé napadnuté konanie je poznačené nečinnosťou okresného súdu. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, posledný úkon okresného súdu bol urobený 20. januára 2005, t. j. už po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie pred ústavným súdom.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumentáciu zákonného sudcu obsiahnutú vo vyjadrení okresného súdu z 24. januára 2005, podľa ktorej *„spôsobené priet'ahy v konaní boli zapríčinené subjektívnymi skutočnosťami, a to najmä zlým zdravotným stavom sudkyne JUDr. H., ako aj jej Vážnymi osobnými a rodinnými problémami“*. V súlade so stabilizovanou judikatúrou (napr. I. ÚS 19/00, II. ÚS 61/03, IV. ÚS 137/04) ústavný súd

konštatuje, že skutočnosti okresným súdom uvedené ako príčiny prieťahov v označenom konaní (napr. dlhodobá práceneschopnosť konajúceho sudcu) nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 18 C 1282/98, došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk, ktorej výšku považoval „za primeranú ako náhradu nemajetkovej ujmy

vyjadrenej v peniazoch“. Okrem iného poukázal na skutočnosť, že stav právnej neistoty pretrváva už 6 rokov.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 1282/98, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, dlhodobú nečinnosť okresného súdu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo po viac ako 6 rokoch jeho trvania právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 35 zákona o ústavnom súde konanie pred ústavným súdom nepodlieha súdnym poplatkom. Vzhľadom na to, že sťažovateľ zaplatil pri podaní sťažnosti súdny poplatok vo výške 1 000 Sk v kolkových známkach napriek tomu, že v danom konaní nemal povinnosť tak urobiť, ústavný súd podľa § 11 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) rozhodol o vrátení súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ nebol povinný zaplatiť.

Po nadobudnutí právoplatnosti tohto rozhodnutia ústavný súd zašle jeho rovnopis Daňovému úradu I, Žilina, ako príslušnému podľa trvalého pobytu sťažovateľa, ktorý mu zaplatený súdny poplatok vráti (§ 11 ods. 6 zákona o súdnych poplatkoch).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkovi konania, aby úplne alebo čiastočne uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. V danom prípade ústavný súd úspešnému sťažovateľovi úhradu trov konania nepriznal, pretože si ju právny zástupca neuplatnil a trovy konania ani nevyčíslil.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2005